

Diutelonomi Laugagayo Bukana Fafaluwagana

Liba Bwa'ibwa'ina yo Fafamahatana:

Buka ganahewana yai te, mate Isalaela dodogadi bena sa lau Kanana Nu'una be tanohina sa abi. Mose mate, Yaubada ha'a ya laugagayo'en tabu i luhulau Kanana nu'una ganahewana. Isalaela dodogadi ya fatalaha nonohaidi, bena haba sa lau. Yaubada ya fanuwa hitinidi sidohana Idipi yai ha'a ya foyahidim yo sidohana nu'u pitapitalina yai ya ita watandi. Ya faliba fuyo'idi sidohana haba sa lau Nu'una ni mate bena ena liba sa awa abiyen komakoman. Giliki alinadi yai Buka te hesana mate “Diutelonomi” na aniyona mate “Laugagayo Fafaluwagana” pa'ana Mose, Yaubada ena laugagayo ya uli bodaidi. Yo dede haisa buka yai te mate fafalihu, in moho laugagayo mate ha'a Au'aulaha yo Lewitikusi yai Mose ha'a ya ulidi. Ite hige laugagayo falifalihudi e laugagayo hahaisa.

4

*Mose, Isalaela ya Falibadi bena sa Awa'abi
Diutelonomi 4:1-2, 6-8*

¹ Habahim Mose Isalaela dodogadi ya falibadi, iyen,

Au ata'atahi komakoman! Laugagayo mahudo'idi E fatalahamiu, bena ami lau watanidi haba ami miya lofalofa yo ami lau

somo yai tanohi GUYAU afa wahamiu edi
Yaubada ya feledi, ai'edi, ami abi, enehemiu.

² Laugagayo, yau ha'a E felemiu, tabu
hagahagana au tole lawen, o la'i au kam fahi.
GUYAU ena Laugagayo E felemiu mohu, au
lau watanidi.

⁶ Laugagayo te au lau watan komakomanidi, be
haba nu'u hahaisa dodogadi, emi nuwatuhu
loholohona yo emi sibasiba sa ita lobahidi. Yena
laugagayodi sa atahiyedi, haba tiyen, “Mo'isa,
Isalaela mate nu'u la'ila'i yo dodogadi sa
sibasiba yo edi nuwatuhu sa loholoho.”

⁷ Hige nu'u hesa la'ila'i ena yaubada sadaidi
doha ita. In mohu, GUYAU eda Yaubada mate
sadaida yai, na yena te an'etai haba ya saguhida.

⁸ Laugagayodi, aho te, E felemiu mate, sa
dudulai yo sa loholoho. Hige nu'u hesa la'ina
doha somo, ena laugagayo doha ite.

GUYAU mate Yaubada *Diutelonomi 4:32-34, 39-40*

Mose ya liba hinaga iyen,

³²⁻³⁴ GUYAU emi Yaubada hige doha yaubada
hahaisa. Idipi yai ena adidili yai ya foyahimiu,
be ya lau itamiu. No'o ginaulidi yo fafa'ilala ya
lau ginauli matamiu yai.

Debamiu yai, Idipi ya hiyalaidi be
kamkamna la'ila'i sa fahoina. Ya abimiu, be
ami famala ena dodoga, be fuyana Sainai
Tu'ana yai oyagi ya ala balebalelem ganahewana
yai ya falibamiu. Ha'a ami atahi, na hige au
pe'i!

Ginauli doha ite, beyabeyana ya tubu, e
hige'e? Hige'e! Fuyana GUYAU ena fuya

bwa'ibwa'ina dodoga ya ginaulidi tano'ubu yai, haga au nuwatuhui. Tano'ubu mahudo'ina au yo'oi! Hige yaubada hesa, ginaulidi doha ite i ginaulidi.

³⁹ Aho te, bena wa nuwatuhui mate, GUYAU in Yaubada galewa hewa wananahana yai yo tano'ubu yai. Hige Yaubada hesa.

⁴⁰ Ena laugagayo E felemiu, aho te, bena ami lau watanidi, be haba umi yo laulauwewemiu ami miya loholoho yo emi miya ya lofa, nu'u, GUYAU emi Yaubada ya felemiu ai lisina ee-, hige anadan.

6

GUYAU emi Yaubada au Fanuha Diutelonomi 6:4-7

Habahim, Mose ya libalau dodoga lisidi, iyen,

⁴ Isalaela, au ata'atahi! GUYAU eda Yaubada, in iyabona mate GUYAU!

⁵ Ma nuwamiu, yo yaluwamiu ma ofi fahidi, yo ma adidilimiu. GUYAU emi Yaubada au gadosisiyen. *(Maleko 12:29-30)*

⁶ Laugagayodi, E fafalibamiu, aho te, bena ami nuwatuhu didinidi.

⁷ Nanatumiu bena ami fatalahadi: Yena emi ai luma, ami ta'ata'ai, yo eda'eda yai ami laulau, e ami laulau eno, yo yena ami eno obiyo, bena fuya ou'ouli, ami fafanuwa hitinidi.*

* **6:7** Libana ya fa'adidili be nuwatuhana sa siba, yo sa famuli watan.

7

GUYAU, Nu'u Hahaisa Dodogadi ya We'aidi Diutelonomi 7:1-11

¹ Mose ya libalau lisidi hinaga, iyen,
Fuyana tanohi bena ami abi, GUYAU emi
Yaubada ya lawemiu niya, haba nu'udi
faligigi-luwaga dodogadi ya lawe hudo'iyedi ai
nuwanuwamiu. Hesadi mate: Hiti, Giligasi,
Amoli, Kanana, Pelisi, Hiwi, yo Diyebusi. Iti sa
ouli yo sa adidili wananaha, habahim umi. (*Aba
Fatubu 15:21*)

² Fuyana ya biya afuledi nimamiu yai, be ami
lei hafihafitidi mate, bena ami wunu fa'ofidi; tabu
au nuwatohatohaedi, yo tabu maidamiu yali au
ginauli.

³ Umi tabu ainiya au nahi, yo nanatumiu
tabu au oi libaedi be ti faidi

⁴ pa'ana nanatumiu haba sa foya ponolidi be,
yaubada hahaisa sa fadebasaedi. Na GUYAU haba
ya manabalaimiu, be haba feula ya
faheyaya ofimiu.

⁵ Doha ite haba ami ginauli ai lisidi:
Antalasang edi aba gabudi katakatandi ami
lubi lopalopadi, edi ume'ehu fafatabudi sa
fa'obiyodi, ami andem pidipidinidi habahim ami
andem gisigisidi. Edi yaubada waiwaihin, Asela,
fafa'ilalana duhudi, au oi fagulidi, yo edi oitau
taditadidi au angabu'idi.*

⁶ Pa'ana GUYAU emi Yaubada ha'a ya
fatabumiu, bena in, enehena.

* **7:5** Ume'ehu lolofa, sa bono doha duhu.

Dodoga mahudo'idi tano'ubu yai te, umi iyabomiu moho ya fasinabomiu, be ena dodoga.

⁷ Tano'ubu yai te, umi hige au ouli. In moho, GUYAU ya gadosisi'emiu yo ya fasinabomiu.

⁸ Ya gadosisi'emiu yo ya fanuha bena somo ha'a ya liba fasunuma afa wahamiu lebedi yai, ya fawananaha. Sa lau fayofayo'emiu Idipi edi kin lisina yai. In moho, GUYAU ena gigibwali yai ya abi fafuyomiu.

⁹ Bena ami siba wananaha mate, GUYAU emi Yaubada, in iyabona Yaubada. Fuya ou'ouli ena angwala wahawahadi lisidi yai haba ya fawananahadi, yo ya gadosisiyemiu be nimana didigana yai, lau fayofayo yai ya abifahimiu Kin Falu ena gigibwali yai.

¹⁰ In moho salumadi sa 'wai'waiyo'o'en, ibege i nuwa sahafuwedi, na haba ya faheyayadi. *(Au'aulaha 19; 20)*

¹¹ Logena, aho te, somo 'e fatalahamiu, laugagayodi, ami famuli watanidi.

8

Yaubada ena Foyafoyahimiu au Nuwatuhui Diutelonomi 8:2-3

² Au nuwatuhui sidohana GUYAU emi Yaubada eda lofalofa yai ena foyafoyahimiu nu'u pitapitalina yai, bolima 40 mulidi yai. Ya nuwa lidilidiyemiu yo ya lau itamiu, be haba emi nuwanuwatuhu ya sibaidi. Ena laugagayo haba ami lau watanidi, e hige'e?

³ Ya fa'anguliyammiu be haba ami nuwa lidilidi. Habahim, mena yai ya

fakalahemiu. Mena te, beyabeyana ma
afa wahamiu hige au sibai, be hige au an'anni'i.*
(Au'aulaha 16:15)

Doha ite ya ginauli, pa'ana bena ya
fatalahamiu, mate dodoga ibege an'an ai lisina
ibona ti mwahumwahuli, na GUYAU ena liba
moho, ai lisina haba sa mwahuli. *(Matiu 4:4;
Luka 4:4)*

GUYAU Tabu au Nuwa Afulen

Diutelonomi 8:11-18

¹¹ Au ita'ita komakoman!

Tabu GUYAU emi Yaubada au nuwa afulen,
na tabu ena laugagayo somo E falibamiu lahai ite,
au nuwa afuledi.

¹² Yena ami andan be bogamiu sa yahayaha,
yo luma loholohodi ami lau ginauli be ami gogoidi.

¹³ Yo yena emi bulumakau, gouti, sipi,
emi siluba yo gole sa ouli wananaha,
yo ginauli mahudo'ina lisimiu yai, sa ouli heyaya,

¹⁴ au ita'ita komakoman! Nuwa saesae ibe i
tanuwagaimiu,
be GUYAU emi Yaubada au nuwa afulen.
In logena, Idipi nu'una yai ya foyahimiu,
yo lau fayofayo yai, ya fofofahimiu.

¹⁵ Tabu au nuwa afulen!
Ya foya lawemiu nu'u la'ila'ina pitapitalina
fatau 'wasa'wasabuna yai.

Amainiya mate weso an'anlewadi yo
kalanadenade.

Nu'una ya fagado magu, hige ho'owa!

* **8:3** Mena mate Isalaela adi kalahe GUYAU ya feledi nu'u pitapitalina yai. Hebelu alinadi yai, mena aniyona mate "Ite somo?"

In moho, GUYAU ume'ehu yai ho'owa ya fadidiyama. *(Namba 20:11)*

¹⁶ Ya fakalahemiu mena yai, nu'u pitapitalina yai. Mena te beyabeyana afa wahamiu hige ti an'anni'i. GUYAU doha ite ya ginauli lisimiu yai; ya nuwa lidilidiyemiu yo bena ya lau itamiu, be ai ofi'ofina haba loholoho ya leyawa lisimiu.

¹⁷ Haba auwen,
“Egu gigibwali yo egu adidili yai, egu gogo E fatubudi.”

¹⁸ In moho, GUYAU emi Yaubada au nuwatuhui pa'ana In, logena, ya fa'adidilimiu be emi gogo ami fatubudi. Yo fede, ena yali ya fawananaha lisimiu yai, doha ha'a ya fawananaha afa wahamiu lisidi yai.

11

Laugagayodi te au Nuwanuwatuhuidi.

Diutelonomi 11:18-19, 26-28, 32

¹⁸ Egu liba te ai nuwamiu au nuwanuwatuhudi. Yo ai nimamiu yo debamiu au audi, ya famala fafa'ilala.*

¹⁹ Nanatumiu bena ami fatalahadi: Emi ai luma, ami ta'ata'ai, yo eda'eda yai ami laulau, e emi aba eno yai, yo yena ami eno obiyo, mate bena mahudo'idi ami fafanuwa hitinidi.
(Diutelonomi 6:7)

²⁶ Au ita! Aho te, nuwatuhu luwaga E felemiu: Loholoho e kaumanana au abi.

* **11:18** Lausoisois 18 libadi aniyodi mate bena Yaubada ena laugagayo sa lau watan komakomanidi.

²⁷ Aho te, GUYAU emi Yaubada ena laugagayo E felemiu. Yena ami lau watan, haba ena lohoho ya felemiu.

²⁸ Yena hige au lau watan, na ami timuli bui be yaubada hahaisa beyabeyana hige au fadebasaedi, na aho ite ami fadebasaedi haba ya kaumananaemiu.

³² Laugagayodi te, E felemiu, bena ami lau watan komakomanidi.

12

Haba ami Dohē Aba Anyawasi Nu'una yai
Diutelonomi 12:9-10

⁹ Hola hige aba anyawasi nu'una yai au mahano yo emi ginauli GUYAU emi Yaubada ya felemiu hige au mahano lobahidi,

¹⁰ In moho, Diyodan Ho'owana haba ami gayo dohe be tanohi GUYAU emi Yaubada ya felemiu, ainiya haba ami miya daumwali ai tanohina. GUYAU haba ya bobodiyemiu ami waiyunu ganahewadi yai.

17

Mose hola Isalaela ya fafatalahi.

GUYAU, Kin ena Fuya Fasinabona.
Diutelonomi 17:14-20

Iyen,

¹⁴ Yena ami luhulau tanohi GUYAU emi Yaubada ya felemiu bena ai'emiu ami abi, yo ami gogoi, haba auwen,

“Nu'u hahaisa sadaida yai mate edi kin. Eda ta fa'obiyo. Haba ita doha iti.”

¹⁵ Na, kin sai GUYAU emi Yaubada ya fasinabo ami fa'obiyo in bena hidamiu hesa ai ganahewamiu. Tabu ta'owawa hesa in hige Isalaela dogana au fasinabo.

¹⁶ Kin te ibege hosi boludi ai'ena i abidi e dodoga i fatamali fuyo'idi Idipi be hosi hahaisa ti abidi, pa'ana GUYAU emi Yaubada ha'a ya falibamiu iyen,

Tabu au fuyo niya. *(1 Kin 4:26)*

¹⁷ Tabu lalahuna ti ouli. Do'ata ginauli te ya foya ponoli be GUYAU ya lau afulen. Yo tabu siluba yo gole boludi i abidi. *(1 Kin 11:14)*

¹⁸ Ibe ya kin, bena laugagayo bukana te, sulu Lewi tau antalasam lebedi yai ya leyama be, enehena, ya uli fa'awa.

¹⁹ Laugagayo te bena ai sadaina yo bena ya fatifatilidi fuya ou'ouli haba ya anpate be GUYAU ena Yaubada ya fa'atitiyen yo ena laugagayo ya lau watan komakomanidi.

²⁰ Buka fatili yai haba ya nuwa lidilidi be afa haidana ibege i ita fakiudi yo ibege i timuli bui, be laugagayo i lau afulen, na i leu e i sae. Habahim in yo laulauwewena haba edi nu'u sa tanuwagai ee-, hitina yo hitina.

18

Mose Isalaela ya liba fasibasibaidi, otana.

*Abi Ginauli yo Ayahan
Diutelonomi 18:9-14*

⁹⁻¹¹ Yena ami lau tanohi GUYAU emi Yaubada ya felemiu ai lisina, tabu nu'udi ni edi laulau heyaheyayadi au laulauwedi:

Tabu sai la'i, natuna i antalasamen ai oyagi
ala'alana,
Tabu sai la'i, nesu ita'ita i fapaisowadi be doga i
fagilu yo i fakasa.
Tabu sai la'i fafa'ilala i fapaisowadi be somo
haba ya tubu ai fuya matada ena aba siba.*
Tabu sai la'i i ayahan e i kalawan.
Tabu sai la'i i abi ginauli,†
Yo tabu sai la'i i lau dodoga pe'ipe'i lebedi, be i
fati'o lau ona'ahanadi lisidi.

¹² Sai yena laulau te ya ginaulidi mate, sa
heyaya wananaha GUYAU emi Yaubada lisina yai,
be laulau te, debadi yai haba GUYAU emi Yaubada
nu'u ni dodogadi, ai nuwanuwamiu ya fageladi.

¹³ Tabu Yaubada somo hesa ai lisina i
fagilumiu.

¹⁴ Dodogadi ni, sa ata'atahi lau, ayahan lebedi,
yo fafa'ilala sa fapaisowadi be doga sa fagilu yo
sa fakasa. In mohu, edi tanohi begana haba ami
abi. Na GUYAU emi Yaubada ya laugagayo'emiu,
be tabu bena edi laulau te, au laulauwedi.

Yaubada Haba Peloweta Hesa ya Fatamaliyama Diutelonomi 18:15-22

¹⁵ GUYAU emi Yaubada haba peloweta hesa
doha yau, ai ganahewamiu ya fa'obiyo; na bena
ami ata'atahi lau lebena. (*Paisowa 3:23; 7:37;
Diyon 1:24*)

* **18:9-11** Tabu sai la'i atai'a edi gwanegwane yai, yo nawanawa
edi malamala yai, yo kalele e dagugu ai tana'ai ti nuwatuhui bena
fafa'ilala hahaisa. Au ita'ita lau Diyemsi 4:13-15, "Yena GUYAU ena
nuwatuhu doha, haba 'e abi doha ite, e doha mate," hige doha
fafa'ilala mohu. † **18:9-11** Fafa'oyowa, kaukauli, e gabu; waihin
yo taumoho, pelei, aiheya, failako yo ginaulidi hahaisa boludi.

¹⁶ Fuyana ami fa'oigogo Holebi yai, GUYAU emi
Yaubada ami an'an'etai doha ite, auwen,

Tabu GUYAU ema Yaubada alinana ai atahi e
oyagi ala balebalemma ai ita fuyo. Do'ata 'e pe'i!
(Au'aulaha 20:18-21; Hebelu 12:18-21)

¹⁷ GUYAU, ya falibagu, iyen,

Somo sa libaen mate ya loholoho.

¹⁸ Peloweta hesa haba E fa'obiyo doha um,
hidamiu hesa, ai ganahewamiu; ginauli
mahudo'ina E faliba haba ai mo'ana ya
falibamiu.

¹⁹ GUYAU iyen,

In, haba ai hesagu, ya libaliba na yena sai
hige i lau watan, haba E panisi. *(Diyesuwa 2:19;
Paisowa 18:6)*

²⁰ Yena peloweta hesa, in iyabona, hesagu yai
ya libaliba, na Yau hige ya faliba, bena sa
wunui, yo peloweta hesa yaubada hahaisa ai
hesadi ya libaliba, mate hinaga bena sa wunui.
(Paisowa 19:15-16)

²¹ Nuwana, ami nuwanuwatuhu, auwen,
Sidohana haba 'e siba mate, wasa te hige
GUYAU lisina yai i laoma?

²² Yena peloweta GUYAU ai hesana somo ya
libaen, na hige i tubu mate wasa ni, hige GUYAU
lisina yai i laoma. Peloweta ni, iyabona ena
nuwatuhu yai ya libaliba; tabu au 'wasabuwen.
(Diutelonomi 13:1-5; Maleko 13:21; 1 Diyon 4:1)

31

Diyesuwa Mose ya Lau Fadamaha
Diutelonomi 31:7-8

⁷ Habahim Mose ya libalau be Diyesuwa ya laoma Isalaela dodogadi matadi yai, na ya faliba iyen,

Tabu u 'wasabu. Bena wa adidili, pa'ana dodoga te, haba ma afa haidam ami lau tanohi GUYAU ha'a ya libaen bena afa wahamiu, enehedi, lebena be ganahewadi yai tanohi bena wa daili hesa - hesa ena tefa wa duwai, ai'ena.

⁸ GUYAU ya bwa'iyem, yo haba ma'em. In ibege i lau afulem. Tabu u 'wasabu yo nuwam i belubelu.

34

Mose ena Fuya Pe'i *Diutelonomi 34:1-12*

¹ Habahim Mowabi gonna yai, Mose Nebo Tu'ana ya finahe hasa, tupina hesana Pisiga hewana yai, na Diyeliko mate, tefa yai. Amainiya, GUYAU tanohi mahudo'ina ya fa'ita, Giliyada ya lau ee-, Dan,

² yo Nafatali mahudo'ina, Efalaim, yo Manase Nu'udi ya lau Diuda tanohina ya lau ee-, Gabogabo tefa leuleuna yai ya fa'ita.

³ Negebi yo Diyeliko gonna, na Diyeliko hesana hesa mate *Palam Taonna** ya lau ee-, Sowa hinaga ya fa'ita.†

⁴ Habahim GUYAU, Mose ya faliba iyen, Tanohina, logena ite, fuyana E angwala'en be Abelaham, Isako yo Iyakobo E falibadi

* **34:3** Palam te nenedi doha oil palm e lawalawa. In moho fuwana ya bigabiga yo ya amna. † **34:3** Sowa mate Lota ena aba gela lau taonna, fuyanna Yaubada Sodom ya faheyaya.

yawa, “Haba laulauwewemiu E feledi.”
Tanohina wa, ite E fa'itam. In moho ibege u lau
niya. *(Namba 20:12)*

⁵ Na GUYAU ena tau paisowa Mose, Mowabi
Nu'una yai ya pe'i, doha ha'a GUYAU ya libaen.

⁶ GUYAU Mowabi yai, Mose ya bo'usai na
Beti Peo nu'una, tefa yai. In moho somo yai ya
bo'usai hige sai la'i i sibai ee-, aho ite.

⁷ Mose ena bolima handele-twenti, ma
adidilina yo matana hige ti gafu na ya pe'i.

⁸ Isalaela dodogadi Mowabi gonna yai sa
tantan yo sa logo ee-, lahai 30.

⁹ Nun natuna Diyesuwa mate Yaluwa ya
famohafu be ya sonoga wananaha pa'ana Mose
nimana ya tole hasaen hewana yai. Logena
Isalaela dodogadi sa ata'atahi lau lisina. Somo
ha'a GUYAU, Mose ya fatalaha mate sa
lau watanidi.‡ *(Namba 27:18-19; Diyesuwa 1)*

¹⁰ Aho te, hige peloweta hesa i obiyo Isalaela
ganahewadi yai doha Mose, GUYAU ya
siba wananahai yo ma'ena sa fa'awa efa.

¹¹ Logena, Guyau, Mose ya fatamali lawen Idipi
be no'o yo fafa'ilala ginaulidi ya lau ginauli Kin
Falo yo ena tau paisowa yo ena nu'u dodogadi
matadi yai.

¹² Logena, hige sai hesa gigibwali la'ila'ina i
fapaisowa e laulau fatau didididigadi i lau ginauli
doha Mose ya lau ginauli, Isalaela dodogadi
mahudo'idi matadi yai.

‡ **34:9** “Mose nimana ya tole hasaen hewana yai,” aniyona
mate, Diyesuwa ya falau damahi be ya famala Isalaela edi ba'isa
falifalihuna.

Buka Tabuna Tefadi
Mark, Acts, and selected excerpts of the Old
Testament in the Buhutu language of Papua New
Guinea

Buk Baibel long tokples Buhutu long Niugini

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buhutu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-10-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Mar 2026 from source files dated 12 Dec 2025

b1271b11-d020-530e-9a26-058206609fc0